

Vikingerne møde med andre kulturer

Hej, mit navn er Matgoggur, og jeg har brug for din hjælp. Engang græssede jeg på de grønne alle marker. Det var markerne i gudernes land, Asgård. Desværre kom jeg til at nape lidt i gudinden Frejas smukkeste kjole af silke og guld. Ak og ve! Jeg blev forvist og må først komme tilbage, når jeg har skaffet Freja en ny og endnu smukkere kjole. Jeg fik en gåde af guderne, der skulle hjælpe mig med at finde sådan en kjole, men den er alt for svær for mig, så jeg håber, at du kan hjælpe mig. Ledetråden står på barkrullen, men jeg kan ikke læse runer. Men hvis du kan svare på alle spørgsmålene i hæftet, så kan vi oversætte runerne til sidst. Igennem hæftet vil jeg stille dig de spørgsmål, guderne stillede mig. Til sidst skal vi samle alle svarene, for de danner kodeordet, der er min adgangsbillet til Asgård.

Materialet er blevet til med økonomisk støtte fra Undervisningsministeriet.

©Nationalmuseet og Skoletjenesten 2005.

Redaktion: Lars Jørgensen, Peter Pentz, Merete Staack og Nadia Haupt.

Forfattere: Marlene Kramm, Mette Bach og Nadia Haupt.

Bidragydere til tekst: Marie Bjørg Christensen, Kristoffer Damgaard og Esben Aarsleff.

Foto: Nationalmuseet, hvor intet andet er angivet.

Tegninger: Mikael Nielsen, hvor intet andet er angivet.

Forsidetegning: Mikael Nielsen.

Grafisk design: Rikke Aagaard Andersen, Hans Peter Boisen/Skoletjenesten.

Tryk: Kailow Graphic A/S.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

- 4 Kort over vikingernes verden
- 6 Vikingerne i Danmark
- 10 Byzans
- 11 Frankeriget
- 12 Kalifatet
- 16 Tegn og skriv om vikingerne
- 18 Møder med andre kulturer
- 20 Tidslinie
- 21 Litteratur
- 22 Rebus og løsninger

HEJ MED DIG!

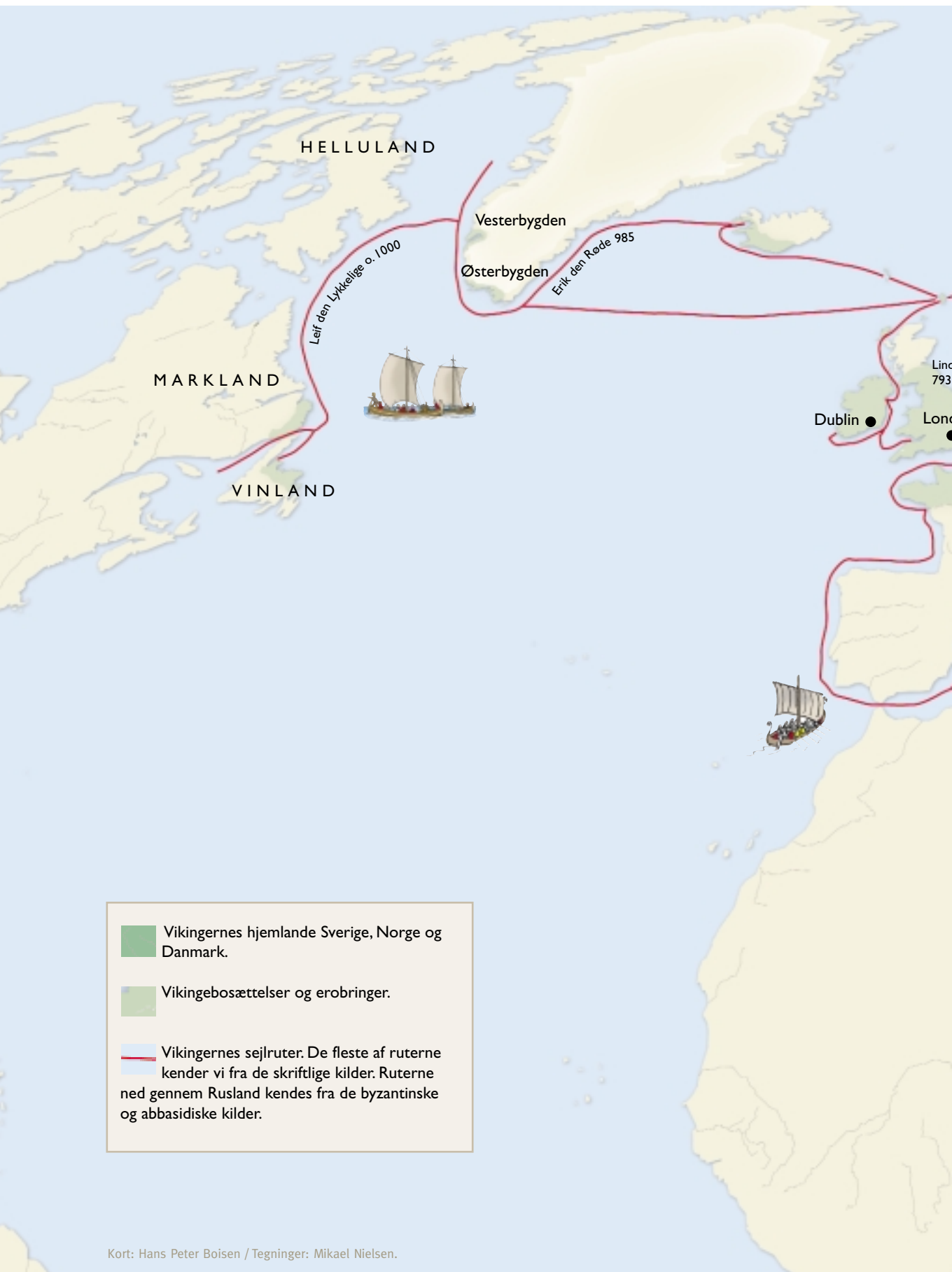
Dette hæfte er til dig, der gerne vil vide noget om vikingerne. Hvornår levede de? Hvordan så de ud? Var de grumme sørøvere eller fredelige bønder? Hvordan så et vikingeskib ud? Vi håber, at du føler dig klogere, når du har læst det.

Vikingerne handlede med andre mennesker og plyndrede dem også. Nogle af disse fremmede folk har skrevet deres mening ned om vikingerne – dem kan du møde her i hæftet. De tre riger, som du kan læse om, er Byzans, Frankeriget og Kalifatet. Det var dem, der fik størst indflydelse på vikingernes liv, og det var dem, der var med til at gøre dem til det, de var. Beskrivelsen af Kalifatet fylder mere end beskrivelsen af de to andre riger i dette hæfte. Det er, fordi de fleste historiebøger for børn om vikingerne kun handler om europæiske lande, og de glemmer at fortælle om det betydningsfulde Kalifatet i Mellemøsten.

Selvfølgelig har der ikke været plads til at skrive alt om vikingerne. Derfor er der bagerst i hæftet nogle forslag til bøger og tegneserier, hvis du vil vide mere om vikingetiden. Derudover kan du tage på Nationalmuseet i København og se genstande, der engang har tilhørt nogle vikinger.

Vil du gerne se nogle af de ting, som man brugte i Kalifatet, kan du tage på Davids Samling, som ligger i København. Rigtig god fornøjelse.

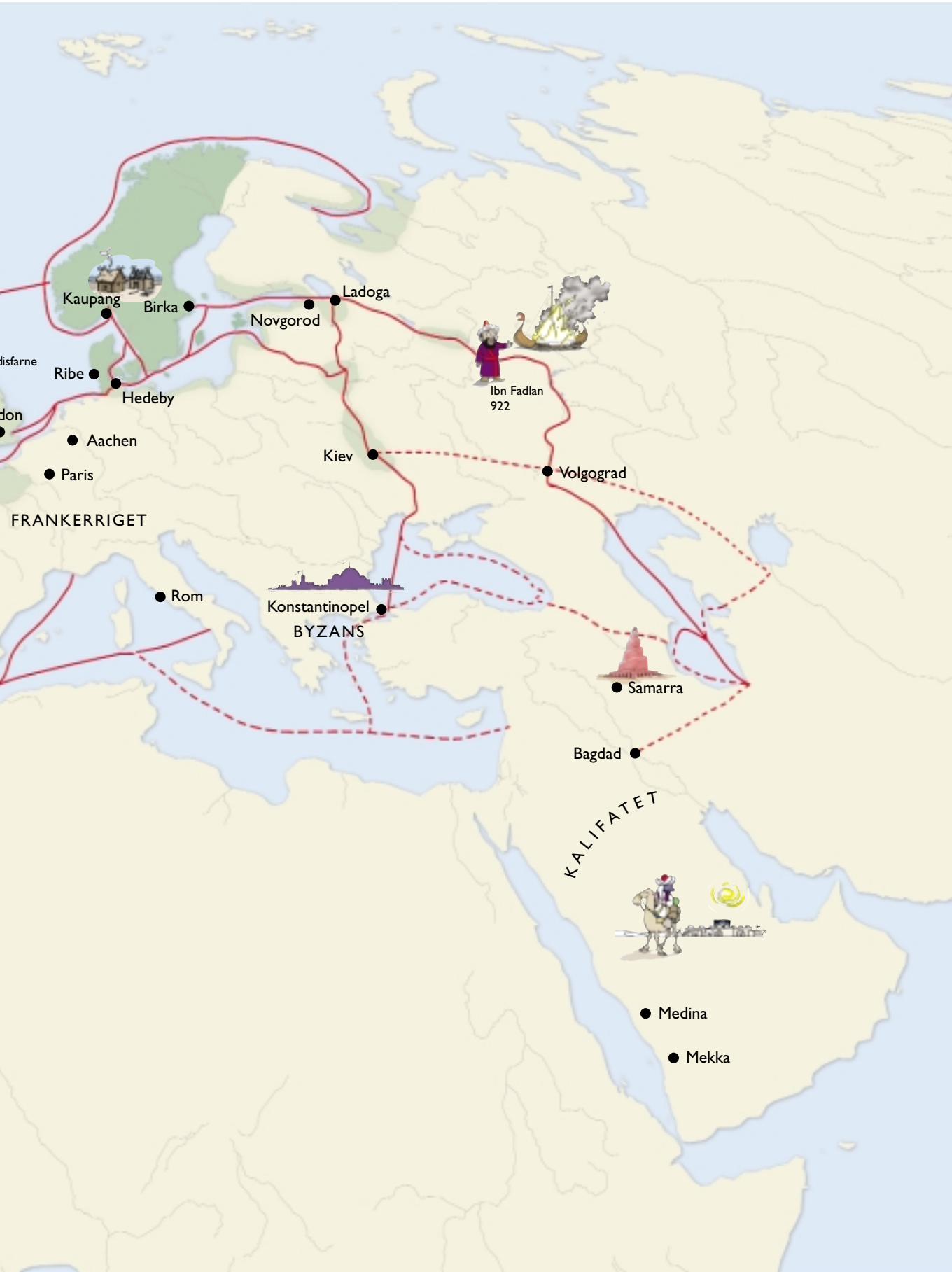

Vikingernes hjemlande Sverige, Norge og Danmark.

Vikingebosættelser og erobringer.

Vikingernes sejlruiter. De fleste af ruterne kender vi fra de skriftlige kilder. Ruterne ned gennem Rusland kendes fra de byzantinske og abbasidiske kilder.

Kort: Hans Peter Boisen / Tegninger: Mikael Nielsen.

Ringborgen Trelleborg ved Slagelse set fra luften. Borgen blev sandsynligvis opført omkring år 980 af kong Harald Blåtand. Den blev anvendt til at træne soldater på. I dag er ringborgen museum.

VIKINGERNE I DANMARK

Vikingetiden, der varede i ca. 250 år, fra ca. 800 til 1050, var en periode, hvor der skete meget. Der findes mange sagn og myter om tiden.

Kongerne

Danmarks grænser har altid været under forandring, og derfor ved vi heller ikke med sikkerhed, hvordan det så ud i vikingetiden. Noget tyder på, at Danmark var delt i to kongeriger; det ene bestod af Jylland og Fyn, det andet af Sjælland og måske det sydlige Skåne. Kongerne bestemte ikke alene, men måtte dele magten med stormændene. For at fastholde kontakten med og kontrollen over hele deres rige blev kongen og stormændene nødt til hele tiden at rejse rundt i landet. De har haft nogle store gårde, som de boede på, når de var på rejse.

Hedeby og Ribe

Menneskene fandt sammen i landsbyer flere hundrede år før Kristi fødsel, men egentlige byer opstod ikke før vikingetiden i Norden. Byboerne kunne leve af at være håndværkere eller handelsfolk, og maden købte de af om-

egnens bønder. De første byer, Ribe og

Hedeby, blev grundlagt i 700-tallet. Vand

var vikingetidens motorveje, og det

betød også, at vikingetidens byer

blev anbragt tæt ved havet. Hedeby

var rigets vigtigste by i starten af vi-

kingetiden, og her var Nordens

største slavemarked. Hedeby blev

større og større, og indbyggertallet kom op

på omkring 1000 personer. I byerne mødtes

folk fra nær og fjern, og på markederne kunne

man købe både lokale og eksotiske varer. De lokale

varer kunne være mad, brændsel, slaver, jern, tak, huder,

knive, smykker, kamme, fodtøj, glasperler, spillebrikker,

fløjter, nåle, rav og så videre. Udenlandske købmænd

Ribe er en af de ældste vikingetidsbyer. Den blev anlagt i 700-tallet.

kunne medbringe sølv, guld, bronze, jern, silke, den kostbare blå farve indigo og guld- og sølvtråde.

Skibe til krig og handel

Man begyndte først at bygge sejlskibe i Norden kort inden vikingetidens begyndelse, selvom sejl havde været kendt i Vesteuropa i flere hundrede år. Sejlet gav vikingerne mulighed for at rejse til steder som England, Frankrig, Grønland, Canada og Mellemøsten. Selvom der fandtes mange forskellige skibe i vikingetiden, så er det langskibet og fragtskibet, der er de mest interessante. Langskibene blev brugt som rejse-, konge- og krigsskibe. Et af disse skibe blev fundet i Hedebyhavn. Det er et 30 meter langt, tre meter bredt krigsskib med plads til 42-48 årer og en besætning på 50-55 mand. Langskibene kunne være udsmykket med rækker af skjolde, dragehoveder, forgyldninger og så videre.

Fragtskibene var kortere, dybere og bredere end langskibene. Fragtskibene havde forskellig størrelse og lasteevne. I nærheden af Roskilde har man fundet et 13,8 meter langt fragtskib med en lasteevne på 4,6 tons; skibet har krævet en besætning på fem personer. I Hedebyhavn er der til sammenligning fundet et fragtskib på 22

Foto: Werner Karrasch, © Vikingskibsmuseet

Kopi af fragtskibet Skuldelev 1 fra Roskilde. Kopien hedder Ottar og kan laste ca. 24 tons. Både kopien og originalen kan ses på Vikingskibsmuseet i Roskilde.

Ved Grisebjerggård på Sjælland har man fundet denne store sølvskat, der vejer 2,8 kg. Skatten består af sølvsmykker, sølvbarrer og sølvmonter. Om vikingerne har handlet eller stjålet tingene, må vi gætte os til.

Vikingerne blev berygtet for deres plyndringer i udlandet. Det først kendte røvertogt skete i år 793 ved munkeløsteret på øen Lindisfarne i England.

Himmel og helvede eksisterede ikke for en asatro viking. Her fandtes Valhal og Hel. Til Valhal kom kun dem, der blev dræbt i kamp. Valhal var Odins bolig, og her spiste, drak og kæmpede de faldne krigere hver eneste dag indtil verdens undergang, Ragnarök. Døde man af alderdom eller sygdom, som så mange kvinder og børn gjorde, så kom man til dødsriget Helhjem. Det var et trøstesløst sted. Her lå jættekvinden Hels hus, hvor bordet hed sult, dørtrinnet hed fald, sengen hed syg, og sengetæppet hed bange anelser.

Smykket forestiller Tors to geder. Det er fundet sammen med mange andre gudeamuleter ved Tissø på Vestsjælland. Navnet Tissø betyder guden Tyr's sø.

Find fem fejl

Her skal du finde fem fejl – ting, som ikke fandtes i vikingetiden. Løsningen findes på side 23.

Foto: Markus Bogisch

Hagia Sofia var hovedkirken i Byzans. Inde i bygningen har to vikinger indridset deres navne med runer, da de var på besøg. I dag er bygningen en moske i Istanbul.

© Antikvarisk-topografiska, Stokholm

I vikingetiden stod løvestatuen i Athens havn Piræus, som var en del af Byzans. Ser man godt på marmorløvens skulder, kan man se et runeband, som slynger sig på skulderen. En svensk viking stod måske på vagt i Athen og indridsede den lange sætning.

Der findes skriftlige kilder, der fortæller om vikingernes togt til Konstantinopel, hvor de plyndrede, men også hvor de var livvagter for den byzantinske kejser.

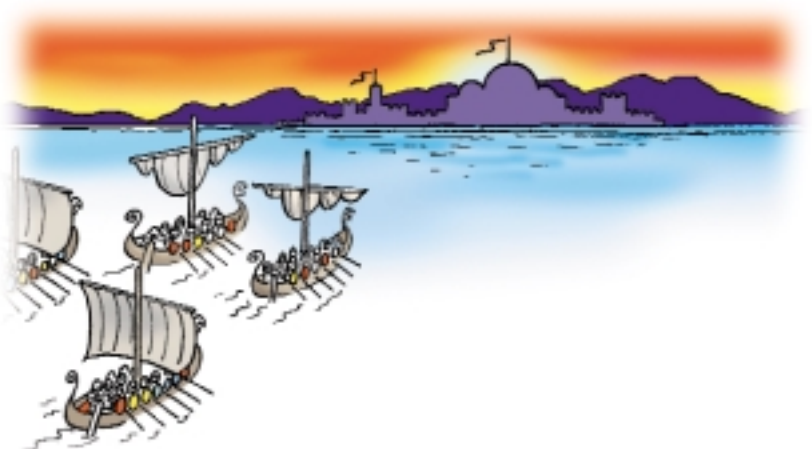
BYZANS

Byzans var en af stormagterne i 900-tallet. Hovedstaden var Konstantinopel, opkaldt efter en kejser, der hed Konstantin. Da riget var størst i 500-tallet, dækkede det alle landene langs Middelhavets kyst.

Byzantinerne talte og skrev på græsk. De var kristne og havde kirker i alle byer. En af de største og smukkeste hedder Hagia Sofia, der betyder "hellig visdom". I kirken har man fundet beviser på, at vikingerne har været der. Der er nemlig rune-grafitti. Der er også beretninger, der fortæller, at vikinger var ansat som livvagter ved hoffet. De var let genkendelige på de store økser. Alle andre bar nemlig sværd.

Selv om byzantinerne var i krig med nabolandene, handlede man stadig med hinanden. Der blev importeret silkestoffer fra Kina til at lave smukke klæder af og til at dekorere paladser og kirker. Byzantinske skibe sejlede også på Middelhavet med varer. Nogle af disse skibe har arkæologer fundet på bunden af havet, stadig med deres last.

I år 1453 gik Byzans til grunde. En tyrkisk stamme overtog hovedstaden. I dag hedder Konstantinopel Istanbul.

FRANKERRIGET

Samtidig med vikingerne levede der et folkeslag i Europa, som vi kalder for frankerne. I starten boede de ved floden Rhinen, men deres rige voksede sig større og større i takt med, at de erobrede flere landområder. Da Frankerriget var på sit højeste, bestod det af de lande, som vi i dag kalder for Tyskland, Frankrig og Italien. Frankerne var kristne i den romersk-katolske kirke, hvis centrum lå i Rom. Frankerriget oplevede sin storhedstid i Karl den Stores regeringstid fra året 747 til 814. Efter at han havde kæmpet og sejret over forskellige stammer, lod Karl den Store sig krone til kejser af paven i Rom i året 800.

Under Karl den Stores regeringstid blev Frankerriget flere gange angrebet af vikinger. De frankiske historieskivere fortæller blandt andet om den danske kong Godfred, som i året 808 flyttede købmænd fra den frankiske handelsby Reric til den nyanlagte handelsby Hedeby. Kong Godfred kunne nu selv kræve skatter og afgifter af de handlende, og han snød dermed frankerne for en god indtægt. En anden driftig viking, nemlig vikingehøvdingen Rollo, skabte også problemer for frankerne. Under ledelse af Rollo lykkedes det i år 911 en gruppe vikinger at erobre og bosætte sig i en lille del af det nordlige Frankrig, som hedder Normandiet.

Karl den Store blev den første kejser i Frankerriget. Han fik Pavens velsignelse i Rom.

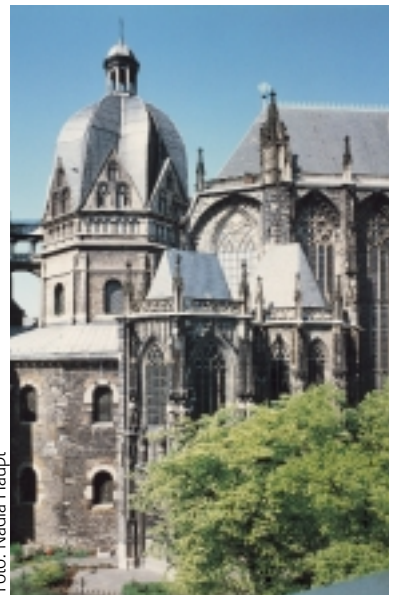

Foto: Nadia Haupt

I Aachen opførte Karl den Store et paladskapel. Det er i dag en del af domkirken.

Hvad hed riget, hvor hovedstaden var Konstantinopel?

¹

Hvem kronede Karl den Store til kejser i 800?

⁶

Bogstaver med tal indsættes i rebusen på side 22.

KALIFATET

Abbaside-kalifatet var et vældigt rige, som eksisterede fra år 749 til år 1258. På sit højdepunkt strakte det sig fra Nordafrika og

Andalusien i vest til Afghanistan i øst, og fra Usbekistan i nord til Yemen i syd. Storhedstiden var "Den Gyldne Tid" fra ca. 800 til 1000.

Byen Bagdad blev anlagt ved Tigrisfloden.

Bagdad

Abbasidernes slægt var i familie med den islamiske profet Muhammed. Kaliffen (rigets øverste hersker) var af hans familie. Abbasiderne havde grundlagt en ny hovedstad, da de kom til magten i 762. Den blev kaldt Bagdad. Den ligger dér, hvor Iraks nuværende hovedstad stadig ligger. Byen blev kaldt "Fredens By", og den var meget rig. Der var et stort palads til kaliffen og en stor moske (muslimernes bedehus). Der var også særlige bydele til soldaterne og et stort marked. På markedet kunne man købe alt, hvad man kunne ønske sig. Der var brød, grøntsager, frugt og kød, men også dyre ting som silkestof fra Kina samt sværd, rav og pelsværk fra landene mod nord.

Andre hovedstæder blev i tidens løb bygget, når det blev for farligt for kalifferne at opholde sig i Bagdad. Et eksempel er Samarra nord for Bagdad, som kun var hovedstad i ca. 50 år.

Den står velbevaret tilbage og er ikke blevet meget forandret i de sidste 1000 år.

Den viser os periodens utrolige rigdom. Her var ligesom i Bagdad enorme paladser og moskeer. Der var også parker og sportspladser, som blandt andet blev brugt til at spille polo på. Bagdad, derimod, har forandret sig meget i de sidste 1000 år.

Minaret ved moskeen i Samarra. Fra dette snoede tårn blev der kaldt til bøn fem gange om dagen.

Den gode kalif

Det var Bagdad, som blev beskrevet i historierne fra "1001 Nats Eventyr". Det var særligt én kalif, som var med i historierne. Kalif Harun al-Rashid levede omkring år 800, og han var meget elsket af sit folk. Hans ry nåede også til Europa. Det fortælles, at han gav en elefant til herskeren over Frankerriget, Karl den Store. Elefanten blev anvendt i en hær, der blev sendt mod Kong Godfred af Danmark. Den døde på rejsen mod nord.

Religionen

Abbaside-kalifatets statsreligion var Sunni-Islam. Sunna betyder sædvane på arabisk, og man rettede sig efter Koranens ord og efter hadith. Hadith er en samling fortællinger om Profetens handlinger, som man skulle leve efter. I Abbaside-kalifatets begyndelse diskuterede man den hellige bog Koranen. Fra ca. 900 blev Sunni-Islam statsreligion. Den hellige lov sharia (arabisk: stien) blev endelig fastlagt af fire retsskoler, der nogenlunde enedes om fortolkningen af Koranen og hadith.

Flerkoneri (op til fire koner) var tilladt. En mand skulle sørge for sine børn, og en slavinde kunne ikke sælges efter at have født sin ejers børn. Disse børn arvede på lige vilkår med hustruernes børn. Fra historien kendes flere eksempler på, at kaliffer var sønner af slavinder fra haremmet.

Kameler og skibe

Kalifatet havde opnået sin rigdom gennem både handel og landbrug. På den flade flodslette omkring Bagdad blev der dyrket store mængder korn, frugt og grøntsager. Det var et af de bedste steder til korndyrkning på grund af varmen og vandingskanalerne. Der var også gode handelsveje lige til hovedstaden, eksempelvis "Silkevejen", som gik fra Kina. Der blev transporteret mere end silke; også metal, ædelsten og slaver. Denne handel gik igen-

Den islamiske tidsregning startede i året 622, da profeten Muhammed flyttede med sine tilhængere fra Mekka til Medina.

Foto: Peter Pentz

Vandhjul som disse løftede vand til markerne omkring Bagdad for tusind år siden. Ved hjælp af vandhjul kunne der kunstvandes på markerne, så jorden bedre kunne give afgrøder. Disse vandhjul står stadig i den syriske by Hama.

Mongolsk invasion af Bagdad under lederen Hülahü Khan, som dræber den sidste kalif.

nem den nordlige provins Khorasan (i det nuværende Iran), som blev meget rig på at kontrollere kamelkaravanerne. I den arabiske ørken blev der opdrættet en-puklede kameler, som både blev brugt af pilgrimme på vej til de hellige byer Mekka og Medina og til handelskaravanerne. Der blev også handlet via søvejen. Fra steder som Indien, Kina og Indonesien blev der importeret krydderier, stoffer og kinesisk porcelæn. Fra Yemen og Afrikas Horn hentede købmændene kaffe, klæde, røgelse og jagthunde.

Lærdom og leg

I Kalifatet var der mange videnskabsmænd. De kom ofte i konflikt med de religiøse ledere, men overlevede takket være herskernes beskyttelse. Mange ord, som vi kender fra videnskaben, er arabiske: alkymi, kemi, alkohol, algebra, karat, eliksir, ciffer og zero er nogle eksempler. Man havde stor interesse i astronomi, og man beregnede stjernernes afstand fra jorden, jordens størrelse og dens rotation. Man beregnede vandmængden i Nilen. Man fremstillede kort og tabeller over solnedgang til brug på rejse, så den troende muslim kunne vide, hvornår han skulle bede til Allah.

Inden for lægevidenskaben blev der gjort store fremskridt i denne tid. Klassiske græske værker om medicin blev oversat til arabisk. Periodens herskere oprettede hospitaler til de syge. Man skrev nye medicinske værker, der nåede Europa, hvor de blev brugt som lærebøger på europæiske universiteter.

Fritiden kunne tilbringes på mange måder. Både velhavende piger og drenge gik i skole for at lære at læse og skrive. Det hører vi om i *“Eventyret om Leyla og Madjnun”*. Skakspillet var indført fra Indien og blev hurtigt populært. Jagt var populært ved hoffet. Man jagede gazeller, løver, tigre, strudse og vilde tyre. De blev jaget både med klapjagt og med hunde, falke og geparder.

Et miniaturebillede af en lægekonsultation fra en bog om medicin. Lægen udsøger sin patient om, hvad der er galt.

Foto: Pernille Klemp, © Davids Samling

Polo var en populær sport, som abbasidekalifferne nød at se på. Moderne polospillere spiller professionelt i Argentina, Pakistan, Spanien, Storbritannien og USA.

Foto: Diego Ortiz Mugica

Bogstaver med tal indsættes i rebusen på side 22.

Hvad hed Kalifatets hovedstad?

3

I hvilket land startede Silkevejen?

8

TEGN OG SKRIV OM VIKINGERNE

Her ser du tegninger af vikinger og mennesker fra Kalifatet. Skriv og tegn en historie på næste side.

Vikingekvinde.

Viking med sin hest.

Kvinde fra Kalifatet.

Mand fra Kalifatet med sin hest.

Halskæden er fundet i en kvindegrav nær Ålborg. Den består af islamiske sølvmønter, perler af bjergkrystal og karneol.

MØDER MED ANDRE KULTURER

Vikingerne havde et skriftsprog, nemlig runer. Desværre fortæller de bevarede tekster os ikke så meget om vikingernes dagligliv. Så hvis vi vil vide noget om deres skikke og vaner, må vi søge beretninger fra andre lande.

Der findes en del beretninger fra udlandet om vikingerne. En af de mest levende er skrevet af en mand fra Bagdad, som hed Ibn Fadlan. Han mødte en gruppe vikinger på en rejse til Rusland i år 922. Vikingerne var rejst til floden Volga for at handle. De solgte skind, pels og slaver til russerne. Til gengæld fik de sølvmønter og nogle gange luksusvarer som silkestof, smukke glas og metalkar. Ibn Fadlan skriver:

“Jeg har aldrig set mennesker med så fuldkommen kropsbygning. De er som daddelpalmer (høje og ranke) og rødlige (i huden).”

Han fortæller videre om deres morgenvask – han er ikke imponeret:

“Hver dag, tidligt om morgenen, bringer en af slavinderne et stort kar med vand og giver det til sin herre, som vasker sine hænder, sit ansigt og sit hår i det. Derefter reder han sit hår over karret, snyder næse og spytter i det. Intet snavs fjernes fra vandet. Når den første er færdig, bærer slavinden karret videre til den næste, som fortsætter som den første, hvorefter hun bærer det hele raden rundt.”

(Jørgen Bæk Simonsen: Vikingerne ved Volga, s. 53)

Der er andre kilder fra vikingernes samtid, der nærmest kalder dem overdrevent renlige og pyntede. Et sted står der, at vikingerne havde held med de engelske damer, fordi de tog bad om lørdagen, redte deres hår og gik smukt klædt. I vikingernes grave finder man smukke kamme, neglerensere og pincetter.

Bogstav med tal
indsættes i rebus-
sen på side 22.

Hvad fik vikingerne af araberne til gengæld for skind og slaver?

7									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Det sete afhænger altså af øjnene, der ser. De fleste europæiske beretninger er skrevet af kristne, der gerne ville omvende vikingerne til kristendommen. En biskop fra Frankeriget, som hed Theitmar, fortæller om, at der hvert niende år i byen Lejre blev ofret 99 mennesker og lige så mange heste, hunde og haner. Det må have været forfærdende for kristne mennesker at læse og høre om vikingernes menneskeofringer.

Omvendelsen

Første gang vi ved, der kom en kristen missionær (en der ville omvende vikingerne til kristendommen) til danernes område, var omkring år 700. Vikingerne mødte også kristne i forbindelse med handelsrejser og erobringer. Nogle vikinger blev døbt og begyndte at bede til den kristne Gud. Nogle fortsatte også med at ofre til de nordiske guder. Man kunne godt have Kristus som en gud blandt mange, men det var sværere at holde op med at dyrke de gamle guder, som jo altid havde bragt sol, regn og held.

I 960'erne lod den danske kong Harald Blåtand sig omvende til kristendommen. Det fortælles, at munken Poppo bar glødende jern i sine hænder uden at tage skade af det. Sådan overbeviste han kongen om, at der kun fandtes én sand Gud. Harald Blåtand lod herefter en runesten rejse i byen Jelling med ordene: *“Harald, konge, bød at gøre disse kumler efter Gorm sin far og efter Thyra sin mor – den Harald der vandt sig al Danmark og Norge og gjorde danerne kristne.”*

I løbet af de næste par hundrede år blev Danmark til et kristent kongedømme ligesom de andre europæiske lande. Landet blev ikke længere opfattet som hjemsted for krigeriske vikinger.

Kopi af den store runesten fra Jelling. På stenen kan man læse, at kong Harald Blåtand gjorde danerne kristne og samlede Norge og Danmark i et rige. Stenen blev rejst omkring år 965.

Da kong Harald Blåtand blev kristen, var han en voksen mand.

TIDSLINIE
År efter Kristi fødsel*

0. 704/710: Ribe grundlægges*.

793: Vikingernes røvertogt til øen Lindisfarne*.

804: Hedeby omtales første gang i de frankiske kilder.

834: Oseberggraven.

874: Island koloniseres af norske vikinger.

876: De første danske vikinger bosætter sig i England.

965: Kong Harald Blåtand gør danskerne kristne*.

985/986: Nordmanden Erik den Røde koloniserer Grønland.

0. 1000: Erik den Rødes søn Leif den Lykkelige rejser til Canada*.

1050: Vikingetiden slutter.

0

600

650

700

750

800

850

900

950

1000

1050

1100

1150

1200

1250

1300

622: Profeten Muhammed flytter med sine tilhængere fra Mekka til Medina. Den islamiske tidsregning starter fra dette år*.

637: Jerusalem overtages af islamiske styrker.

749: Det islamiske Abbaside-kalifatets regeringstid begynder.

762: Den nye hovedstad Bagdad bygges ved Tigrisfloden.

786-809: "Den gode kalif" Harun al-Rashid regerer.

800: Juledag lader Karl den Store sig krone som kejser af paven i Rom*.

860: Vikingerne angriber Konstantinopel*.

922: Den arabiske diplomat Ibn Fadlan sendes på officiel rejse af kaliffen. På vejen møder han nordboere ved floden Volga, hvor han overværer en høvdingegravelse*.

1098-1099: Det første korstog – Jerusalem indtages af de kristne korsridere.

1258: Mongolsk invasion af Bagdad under lederen Hülahü Khan, som dræber den sidste kalif*.

*) Find tegningen, der passer til teksten!

LITTERATURLISTE

- Christensen, Marie Bjørg: *Gave og bod, Religionen i Norden og det øvrige Europa ved slutningen af det første Årtusind*. Skoletjenesten og Nationalmuseet 2004. Undervisningshæfte til 4.-6. klasse.
- Hicks, Peter: *På arbejde med vikingerne*. Åløkke forlag 1999. Bogen indeholder anvisninger på aktiviteter, der har med vikingerne at gøre.
- Holm, Svend: *1001 Nats Eventyr*. Forlaget Sesam 2001. En samling af eventyr fortalt for børn.
- Kahl, Harry: *En vikingemarkedsplads*. Skoletjenesten forlag 1999. Bogen indeholder en lang liste over bøger, film, tegneserier og masser af ideer til, hvordan du kan lave redskaber, tøj, smykker m.m.
- Kerven, Rosalind: *Aladdin og andre eventyr fra 1001 nat*. Forlaget Flachs 1998. Bogen indeholder gode illustrationer og mange spændende oplysninger om den arabiske verden omkring eventyret 1001 nat.
- Marchant, Kerena: *Muhammed og Islam*. Forlaget Flachs 2002. Undervisningshæfte til 6. klasse og op. Hæftet handler om Muhammeds liv, hvad han lærte sine tilhængere, og hvorfor muslimer tager på pilgrimsfærd til Mekka.
- Margeson, Susan M.: *Vikinger*. Forlaget Flachs 2003. Bogen fortæller om vikingernes liv og færd, og den indeholder mange gode illustrationer.
- Michaelsen, Karsten Kjer: *Vikingetid. Danmark midt i verden*. Forlaget Alrune 2001. Bogen er fyldt med gode illustrationer og ikke mindst en fyldig og læsevenlig tekst om vikingernes kontakter.
- Nedergaard, Lise Marie: *Leyla og Majnun*. Selskabet til fremme af levende kultur i skolen. Historien er en kærlighedshistorie om to, der ikke må få hinanden.
- Simonsen, Jørgen Bæk: *Vikingerne ved Volga*. Forlaget Wormianum 1981. Bogen fortæller om Ibn Fadlâns rejser, og om hans møde med vikingerne.

Tegneserier

- Christensen, Charlie: *Røde Orm*. Forlaget Sesam 2000. En historie om nogle vikingers rejse igennem Europa og Mellemøsten af Frans G. Bengtssons.
- Deleuran, Claus: *Illustreret Danmarks-historie for folket*. 6.-9 del. Ekstrabladets Forlag. Gennemgår vikingetiden underholdende og grundigt.
- Madsen, Peter: *Valhalla –serien*. Forlaget Interpress. Hvert hæfte indeholder en historie fra den nordiske mytologi.
- Tabary: *Iznogood – serien*. Forlaget Lademann 1969. Skrevet af René Goscinny. Tegneserien handler om den onde, onde Iznogood, som er minister ved Harun al-Rashids hof.

Gå på internettet og find noget om vikingernes møde med andre kulturer!

REBUS

Bogstaver med tal (1-9) fra spørgsmålene på side 8, 11, 15 og 18 skrives i rebussen nedenfor.

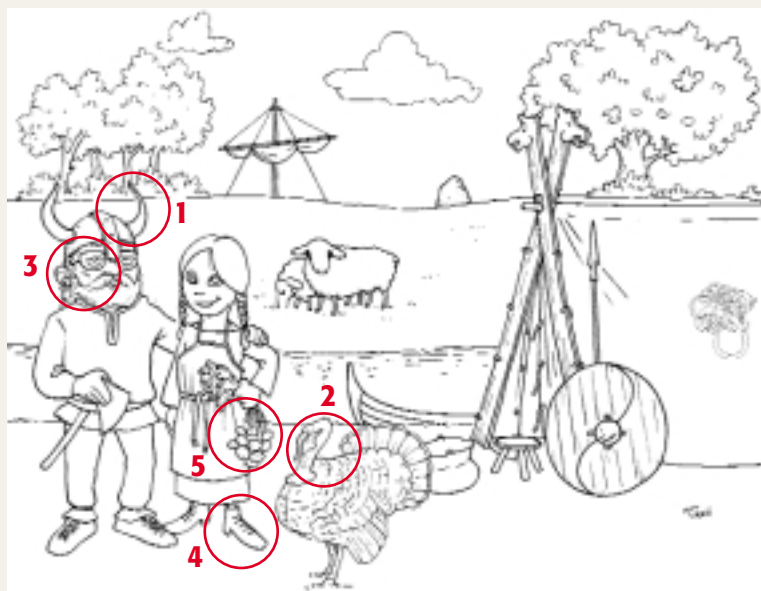

Kjolen hænger på den nederste gren af

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

(Løsningen findes nederst på side 23).

Løsning til Find fem fejl

1. Vikingerne havde ikke horn på hjelmen.
2. Kalkuner kom først til Europa for 500 år siden, da Christoffer Columbus bragte dem med hjem fra sit besøg i Nordamerika.
3. Den første håndholdte brille blev opfundet før 1300, som et lille cirkelrunt glas foran hvert øje indrammet i en metalring eller i en bredere læderfatning, der dannede bro over næsen. Først efter 1750 blev det almindeligt at forsyne nærsynede med briller, så de kunne se skarpt.
4. Man gik i sko og støvler af skind, men ingen af dem havde hæle.
5. Kartofflen stammer fra Sydamerika, og den blev indført til Danmark omkring 1720. Senere blev det almindeligt at dyrke den herhjemme.

Norsk vikingehjelm.

Vikingsko.

Svar på spørgsmål og rebus

Side 8: Hvad kalder man den rige kvindegrov i Norge fra vikingetiden? Svar: OSEBERGGRAVEN(2). I hvilken by lå Nordens største slavemarked i vikingetiden? Svar: HEDEBY(4). Hvad hed vikingernes bogstaver? Svar: RUNER(5). Hvad kalder man også kongens ringborge? Svar: TRELLEBORGE(9).
Side 11: Hvad hed riget, hvor hovedstaden var Konstantinopel? Svar: BYZANS(1). Hvem kronede Karl den Store til kejser i år 800? Svar: PAVEN(6).
Side 15: Hvad hed Kalifatets hovedstad? Svar: BAGDAD(3). I hvilket land startede Silkevejen? Svar: KINA(8).
Side 18: Hvad fik vikingerne af araberne til gengæld for skind og slaver? Svar: SØLVMØNTER(7).

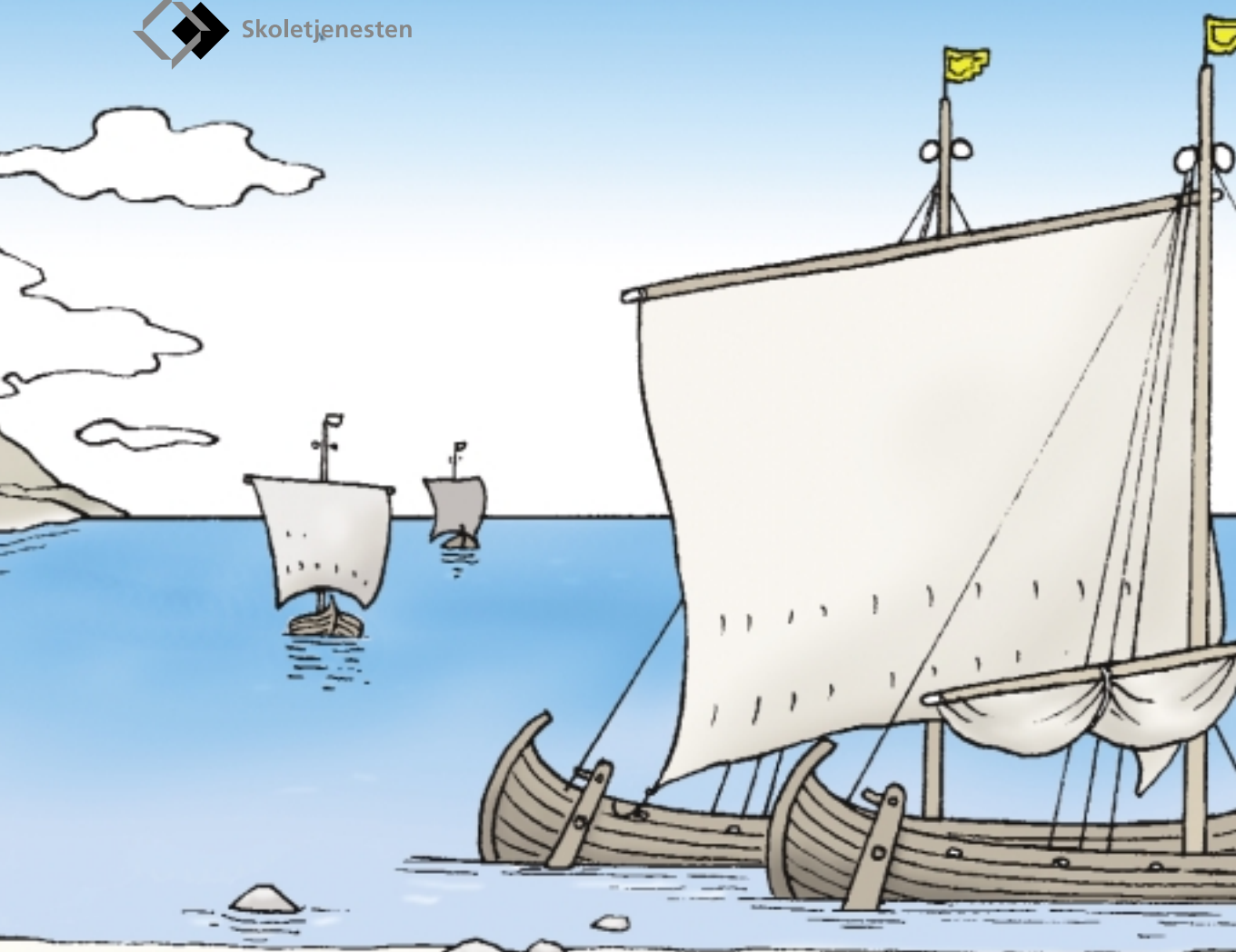
Løsning:

Kjolen hænger på den nederste gren af YGGDRASIL.(1-9)

Yggdrasil er i den nordiske mytologi et vældigt asketræ, som voksede midt i verden. Læs mere om de nordiske guder i bøger og tegneserier. Læs mere om runer i *En vikingemarkedsplads*, side 95. Se litteraturlisten side 21.

Skoletjenesten

NATIONALMUSEET